

Luceafărul

Revistă săptămânală pentru
literatură, artă și politică

Director: Octavian Goga ■■■

Redactor: Oct. C. Tăslăuanu

An. XI. Nr. 19. Vol. I.

■ ■ ■ Cuprinsul: ■ ■ ■

Octav Minar . . .	Alecsandri și Eminescu.	I. Dragoslav . . .	La moșu Constantin.
St. O. Iosif . . .	Strofe. Intr'o seară de bal (poezii).	Catullus	Ca doi străini (poezie).
O. G.	Tăcerea ta (poezie).	I. Agârbiceanu . .	Povestea unei vieți (roman).

Cronici: A. E.: Cântecul lui St. O. Iosif. * * *: Coöperativele satești. Insemnări: Domenico Ghirlandaio. Amorțeală. Ylaicu în străinătate. Cine-i „Gazeta“ care moralizează? Din lumea nouă. O întrebare. — Bibliografie.

Ilustrațiuni: Domenico Ghirlandaio: Portretul Giovannei Tornabuoni.

Sibiu, 6 Maiu v. 1912

Prețul unui număr: 40 bani.

LUCEAFĂRUL

REVISTA SAPTĂMĂNALĂ PENTRU LITERATURĂ, ARTĂ ȘI POLITICĂ.

APARE SUB ÎNGRIJIREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

Colaboratori: I. Agârbiceanu, D. Anghel, Z. Bârsan, G. Bogdan-Dulcă, Dr. T. Brediceanu, Dr. C. Bucșan, Al. Cazaban, Il. Chendi, I. Ciocârlan, V. Cloflec, D. N. Ciotori, Al. Ciura, Otilia Cozmuța, Maria Cunțan, Dr. Silviu Dragomir, I. Duma, Victor Eftimiu, I. Enescu, Aurel Esca, Elena Farago-Fatma, Em. Gârleanu, Dr. Onisifor Ghibu, Ion Gorun, A. Herz, Constanța Hodoș, Nerva Hodoș, Șt. O. Iosif, I. I. Lăpădatu, E. Lovinescu, Dr. I. Lupaș, Dr. I. Mateiu, Corneliu Moldovan, Dr. G. Murnu, D. Nanu, V. C. Osvadă, I. Paul, Cincinat Pavelescu, H. P. Petrescu, Ecaterina Pitiș, Gh. Popp, Dr. Sextil Pușcariu, Dr. P. Roșca, G. Rotică, M. Sadoveanu, C. Sandu-Alden, M. Săulescu, M. Simionescu-Râmniceanu, V. Șorban, I. U. Soricu, Victor Stanciu, Caton Theodorian, D. Tomescu, Lazar Triteanu.

ABONAMENT:

Austro-Ungaria:

1 an 20 cor. 6 luni 10 cor.

Pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 16 cor.

România și în Străinătate:

1 an 25 cor. 6 luni 13 cor.

Reclamațiile sunt a se face în curs de 14 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărei postale.

Abonamentele, plătite înainte, sunt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul“, Sibiu (Nagyszeben).

Cărți mai nou apărute:

Vârsta periculoasă, jurnalul unei femei de Michaelis K. Trad. de H. Carp. Cor. 1.50.

Macbeth, tragedie în 5 acte de Shakespeare. Trad. de C. A. Stefanescu. Cor. 1.—.

Poeemele singurătății de V. Eftimu. Cor. 2.—.

Date istorice despre protopopiatele, parochiile și mănăstirile române din Maramureș, din timpurile vechi până în anul 1911 de Tit Bud. Cor. 3.—.

La sate, comedie într'un act de H. Petra-Petrescu. Cor. —.50.

Conceptia catolică despre lume în trăsăturile ei fundamentale cu specială privire la morală de B. F. Th. Falewski. Trad. după V. Cathrein S. I.:

Cartea I-a: Omul, origina, esența și ținta lui din punctul de vedere rational. Cor. 2.—.

Cartea a II-a: Creștinul în lumina revelației supranaturale. Cor. 1.80.

Din cele trecute vremi... Imsemnări

despre începuturile graiului, culturii și literaturii neamului românesc de V. Onițiu. Cor. 2.—.

Dr. Aug. Bunea și Unirea noastră cu Roma. Discurs de Dr. E. Dăianu. Cor. —.40.

Liniste. Trubadurul. Stăpâniă odată. Povestiri de Delavrancea. Cor. 2.50.

Din țări străine. Cu portretul autorului de I. Mera. Cor. 2.—.

Calea robilor, povești de D. N. Ciotori. Cor. 1.50.

Cum a fost odată. Schițe din Bucovina de E. Grigorovitză. Cor. 2.80.

Peatra muierei. Povestire din trecutul Bucovinei de E. Grigorovitză. Cor. 1.—.

Razna... de D. R. Rosetti. Note din călătorie. Cor. 3.—.

Anecdote alese de I. P. Florantin. Cor. —.50.

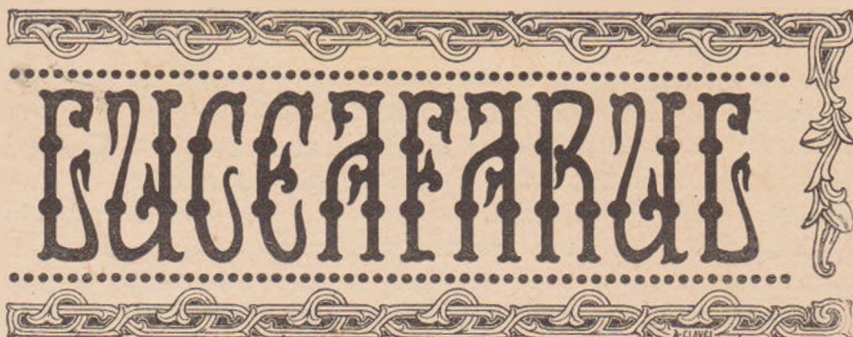
Basme și Legende străine de V. Carai-van. Trad. din folklorul lumii. Cor. 2.—.

Cereți catalogul nou apărut.

Catalogul la cerere gratis și franco.

Se află în depozit la librăria lui W. Krafft în Sibiu.

Expedierea se face mai ușor trimițându-se banii înainte, adăugându-se la prețul cărții încă 20-40 fil. pentru expediarea francată.

Orice reproducere fără indicarea izvorului e oprită.

Alecsandri și Eminescu.

Apropiind aceste două nume mari, am făcut-o cu scopul de a arăta istoricilor literari că Alecsandri se interesă de soarta lui Eminescu nu ca prieten, dar ca un om înduioșat de sărăcia lui Eminescu, ajutându-l bănește din când în când. Prietenul Mihai Codreanu, poet el însuși, necunoscând încă generoasele gesturi ale lui Alecsandri, a scris, nu de mult, următoarele rânduri de sinceră revoltă sufletească împotriva aristocratului dela Mircești:

„Zilele trecute un ziar din Iași dădu oarecari notițe biografice sumare asupra lui Victor Hugo și François Coppée și mai cu seamă asupra relațiilor intime dintre acești doi mari scriitori, relații isvorite din stima și admirația reciprocă pe care le păstrau fiecare din ei talentului celuilalt.

„Rândurile acele imi aduseră aminte oarecari asemănări, sau zis mai bine oarecari neasemănări, privitoare la relațiile personale sau mai bine zis la lipsa de relații, între poeții noștri Mihail Eminescu și Vasile Alecsandri. Ca și cei doi mari poeți francezi, cei doi poeți ai noștri, contemporani între ei, câștigaseră recunoștința posterității prin valoroasele lor opere, — cu toate că, în treacăt fie zis, geniul lui Eminescu poate suride în chip binevoitor talentului lui Alecsandri, deși acest din urmă a avut mai mult noroc de a-și vedea sărbătorită opera, încă de pe când eră în viață.

„Ceeace însă pentru mine întunecă mult personalitatea lui Alecsandri, este faptul că deși cunoștea pe Eminescu și-i știă nenorocirile vieții, n'a găsit în sufletul său de poet nici un îndemn de-a întinde mână de ajutor nenorocitului său confrate, deși starea socială și poziția materială a lui Alecsandri, i-ar fi îngăduit lesne s'o facă, și poate chiar fără mult sacrificiu. Dacă nobleța sufletului „marelui“ Alexandri ar fi fost la înălțimea operei sale, ar fi putut să privească cătră întunerecul dureros al vieții lui Eminescu, care avea o frunte dacă nu mai luminoasă, cel puțin tot atât de luminoasă ca acea a cântărețului pastelurilor românești. Și trebuia s'o facă aceasta, dacă nu din indemnul nobleței sale sufletești, cel puțin ca să înlătore imputările,

pe cari ar fi trebuit însă presimțită că i le va aduce posteritatea, pentru nepăsarea ce-a arătat-o, confratelui său.

„Într'adevăr pe când Eminescu se sbătea neînțeles și nesocotit de lumea care sărbătoreă pe Alecsandri, acesta din urmă ar fi fost poate singurul chemat să salute geniul și să urmeze durerile celui dintâi.

„Dar Alecsandri n'a făcut-o și din acest punct de vedere va pierde mereu din simpatiile acelor care-i cunosc viața fericită și nepăsătorul ei contact cu nefericita viață a lui Eminescu.

„... Și cum s'a făcut că într'un amurg în care Alecsandri visă duios pe sofalele comode dela Mircești, Eminescu își dădu sufletul în balamucul dela Mărcuța.

„Să trecem însă cu iertare peste toate acestea, cum de altfel însuși Eminescu a trecut, când a cântat acordul:

*Ș'acel rege-al poeziei, veșnic tânăr și ferice
Ce din frunze își doinește, ce cu fluerul își zice,
Ce cu basmul povestește — veselul Alecsandri
Ce nșirând mărgăritare pe a stelei blânde rază
Acum seculii străbate, o minune luminoasă,
Acum râde printre lacrimi, când o cântă pe Dridri“.*

Aceasta este acuzația nedreaptă, la care întâmplarea a trebuit să răspundă, pentru edificarea posterității.

În colecția de scrisori a lui Eminescu și a Veronicii Micle pe cari le posed, am găsit rânduri inedite prețioase, cari vor respinge un fapt contestat istoricește. Dacă ar trebui să argumentez în sensul lui Codreanu, atunci de ce numai Alecsandri ar fi fost dator să ajute pe Eminescu?

În pleiada literară dela „Junimea“ erau persoane cari cunoșteau mai bine pe Eminescu decât Alecsandri, îl cunoșteau și ca poet și ca om.

Știau că Eminescu eră în mizerie și totuș

ajutorul întârziă. De ce se vor întrebă unii? Fiindcă Eminescu eră o fire desordonată, un boem incorigibil; un traiu liniștit îl nelinișteă multă vreme, eră o povară de care cu orice preț voia să scape.

Când d-l A. C. Cuza căutase să-l puie sub ocrotirea sa, o masă regulată, o odaie mai bună, Eminescu, fugind, se ascunse într'o mansardă dela „Hotel România“ din Iași unde ocupă „o cameră spațioasă de altfel, dar joasă în plafon, fără prea multă lumină, având un pat, un scaun și o masă simplă, ca mobilier. Cărțile și ziarele erau aruncate pe jos“.

Chiar din copilărie arătase că nu se împacă cu vieța ordonată, părinții lui veșnic îl găsiu adormit pe maldărele proaspete de fân cosit din Ipotești. Nici d-l Maiorescu nu puteă să-l convingă că vieța pe care o duce îl va ruina cu desăvârșire.

O singură ființă a putut să învingă aceste defecte naturale a lui Eminescu, îndemnându-l și reușind până la un punct să-i sistematizeze traiul.

Veronica Micle a fost femeia de caracter, care merită postuma noastră recunoștință, căci prin felul ei de a fi, captivase cu desăvârșire pe Eminescu, încât poetul se supunea fără obiecție tuturor sfaturilor ei.

Poetul dela Mircești nici nu a cunoscut mai de aproape pe Eminescu.

La „Junimea“ Alecsandri cetia foarte rar și atunci intimitatea societății dispărea, luând forma unei serbări oficiale, încât Eminescu neînsemnat pe atunci, cu acest prilej se pierdeă cu desăvârșire în fața apoteozărei maestrului.

Timid, rușinos și doritor de singurătate, Eminescu nu eră în relații cu elita societății în mijlocul căreia Alecsandri se simția fericit — deci nici pe această cale nu puteă să lege prietenie.

Alecsandri eră găzduit la palat, aveă o odaie — cum astăzi o are marele violonist și compozitor Enescu.

Regele Carol jucă bilard în fiecare zi cu Alecsandri, iar Regina se simția măgulită ascultând versurile poetului pe cari singur i le cetia.

Odată Carmen-Sylva a dorit să vadă și pe Eminescu, pe care îl lăudase d-l Maio-

rescu cu mult avânt; Eminescu a fost înduplecat să se prezinte la curte prin amănințări! Dar această vizită a rămas fără rezultat.

Iată dar și ultimul punct zădărnice, prin care Eminescu s'ar fi putut apropia de Alecsandri, legând astfel o prietenie în felul lui Victor Hugo cu François Coppée.

Eminescu însă nu se simția fericit decât în completă izolare, disprețuind totul — chiar binefacerile prietenilor intimi. „*Posteritatea nu vreau să afle că am suferit de foame din cauza fraților mei.*

Sunt prea mândru în sărăcia mea. I-am disprețuit, și acest gest e prea mult pentru un suflet care nu s'a coborât în mocirla vremurilor de azi!“¹⁾

Alecsandri trăia într'un mediu pe care Eminescu îl disprețuise. Două lumi îi separau; una, plină de farmec și lumină, bogată și luxoasă, cu femei frumoase și cu baluri înlănțuite des mai ales în serile de iarnă, în fine o vieță de lene, de visare, atât de prielnică poeziilor; alta, monotonă ca zilele târzii de toamnă, săracă și lipsită adesea chiar de pâinea zilnică, fără răs șglobiu, chinuitoare ca o enigmă, și eul lăuntric îndemnându-te mereu să visezi, să scrii! Poate că Eminescu ar fi parvenit să ajungă în lumea unde Alecsandri eră sărbătorit, dar teama de a nu-și înstrăina personalitatea la care ținea mai mult decât la vieța însăși, l-a format deprinzându-l cu un traiu de suferință și privațiuni, unde totuș să simția mulțumit. Am ajuns la convingerea că Alecsandri nu a cunoscut pe Eminescu, nu l-a cunoscut nici ca poet distins, nici nu a apreciat cum trebuie poeziile sale, căci le cetia întâmplător, în drumul de fier, unde veșnic eră călător. De altfel Alecsandri cetia foarte puțin, nu eră în curent cu mișcarea literară de pe vremuri, eră convins că el este poetul național al tuturor Românilor, și trăia din această glorie, care a început să scadă de abia după moartea sa.²⁾

¹⁾ Octav Minar: „Cum a iubit Eminescu“, pag. 52.

²⁾ Vezi: „Corespondența“ publicate de Chendi și d-șoara Carcalechi; „Analele Academiei 1889—90; N. Pătrașcu și N. Iorga: „Alecsandri“, studii; „Convorbiri Literare“ (revistă) și Panu: „Amintiri din Junimea“, vol. I și II.

Atunci rămâne stabilit că Alecsandri nici nu poate fi învinuit că nu a ajutat materialmente pe Eminescu. Se va vedea din scrisoarea inedită pe care îmi sprijin afirmațiunile, că Eminescu nici el nu se gândea ca să fie ajutat de Alecsandri — nici de a-i deveni prieten, — eră distanța socială care îi despărția și pe care Eminescu n'a vrut s'o treacă niciodată, chiar îndemnat fiind, simțindu-se mai în larg în strâmta lui izolare.

Iată scrisoarea pe care Eminescu o trimite Veronicii din București:

Dragă, Veronică! ¹⁾

Nu te știam așa de răutăcioasă. Ei bine îți promit că de azi înainte nu voi bea nici o picătură... fără ca să fac vreun vers dedicat lui Bacus și celor care îl adoară. Ia vezi cum sună aceste patru rânduri:

*Boemi copii ai soartei, ce viață duceți voi?
Căci mintea mea vă 'mbracă cu zale de eroi
Luptând cu sărăcia, Parnasu-ați câștigat
Și rădicând paharul vă zic: Vivat! Vivat!*

Tu nu trebuie să te superi că beau câte un pahar de vin, dar supărarea ar trebui să te ucidă dacă ai afla că Emin. nu mai poate scrie lucruri serioase! Și în scrisoarea aceasta ca și în cele anterioare mă cerți într'una. Ai vrea să-ți scriu în fiecare zi câte o epistolă, ba mai mult, cred că ai vrea ca fiecare tren să-ți aducă vești dela mine.

Mă iubești, asta o știu, mi-ai dat dovezi în multe rânduri. Află că și eu sunt fericit numai atunci când mă gândesc la tine — dulcea și neprețuita mea Veronică.

¹⁾ În colecția mea de manuscrise mai posed vreo cinsprezece scrisori ale Veronicii și ale lui Eminescu, scrisori nepublicate încă și cari vor forma tema noului volum: Amor și Poezie ca o complectare a volumului apărut: Cum a iubit Eminescu. În acest al doilea volum voi dovedi cum Veronica a inspirat multe din poeziile lirice ale lui Eminescu, distrugând falșa legendă, că cele mai bune din poeziile Veronicii au fost scrise de Eminescu. Această scrisoare face parte din această colecție.

E adevărat că îți scriu așa de rar, dar ce vrei?

*Câte-odată 'n miez de noapte
Stau la sfat cu gândul meu,
Căci în vieță sunt un altul
Mă supun la alt eu.*

Cred că nu vei fi așa de geloasă încât să dorești să pedepsesc pe acest „alt eu“, care îndrăznește să-ți răpească pe „micul tău Mihai“, vorbele sunt ale tale. Azi am primit dela d-l Vasilie Alecsandri suma de două sute lei. Bani au sosit la timp și din ei îți trimit 100 pentru că mi-ai scris că ai nevoie. Nu știu de unde a aflat despre adresa mea și pentru ce mi-a trimis suma. Desigur că voi primi vreo scrisoare care îmi va explica destinația lor. Până atunci îndrăznesc să-i întrebunțez pentru mine, căci peste o zi două, voi lua chenzina și dacă va fi nevoie să-i înlocuiesc, voi face-o cu plăcere căci știu că am alinat cu o clipă mai devreme trebuința ta.

Eu nu cunosc personal pe d-l Alecsandri; l-am văzut la „Junimea“ fără ca cineva să mă prezinte. De altfel nici nu se putea — eu sunt încă un începător față de marele poet. Ce frumos bărbat și ce impresie plăcută mi-a lăsat în suflet.

Nu știu pentru ce mi-a trimis banii, o fi aflând că sunt la strâmtoare, căci nu cred ca el să mă fi apreciat singur, ori d-l Negruzzi o fi vorbit despre mine, ori d-l Maiorescu, în tot cazul să aștept să văd, care e destinația lor. Te sărut cu drag, micul tău nenorocit.

Eminescu.

*

N'am putut încă descoperi dacă Alecsandri i-a scris lui Eminescu — dar sunt încredințat că cei 200 de lei eră un ajutor din partea generosului poet dela Mircești, gest pe care l-a făcut din îndemnul unor prieteni din „Junimea“ cari cunoșteau mai bine pe Eminescu decât Alecsandri.

Iași, Aprilie 1912.

Octav Minar.

Strofe.

I.

Noi n'am știut, nici tu, nici eu
Vieța 'n adevăr ce 'nseamnă.
Tu-mi spui azi mie: „Domnul meu“
Și eu îți spun azi ție: „Doamnă“.

Și totuși ne-am iubit, și-acum
Noi ne iubim, tot ca 'nainte,
Deși, când ne 'ntâlnim pe drum,
Schimbăm doar două-trei cuvinte.

Și ne privim uimiți ca doi
Străini, ce n'au nimic a-și cere,
Și fiecare merge-apoi
Să plângă singur în tăcere...

II.

Să te blestem, iubito? — Spune,
Pot oare eu să te blestem,
Când tot ce simt e rugăciune
Și noaptea chiar în somn te chem?

Când dornic sufletu-mi spre tine
Se 'nalță 'n cel din urmă-avânt,
Răpit de armonii divine,
Și plâng și bine te cuvânt.

Și mâna-mi tremură pe strune
În spasmul ceasului suprem —
Oricât te-aș fi iubit, o, spune!
Cum aș putea să te blestem?

III.

Ca valul mării înspumat
Ca valul ce-a sfărmat o stâncă,
Sărmanul suflet sbuciumat
Azi doarme 'n liniște adâncă...

Azi o vecie ne desparte
Și noapte lină-i vieța mea,
În care tu străluci departe,
Tot mai departe, ca o stea...

Într'o seară de bal.

Sânt vesel azi, așa de vesel sânt
Încât aș vrea să dorm într'un mormânt
Și 'n jurul meu e numai răs și cânt.

În jurul meu e danț și cânt voios,
E cânt și danț și răsset sgomotos —
Dar tu lipsești, — și toate-s de prisos.

Sub ochii tăi un ceas mai vreau să fiu,
Un ceas numai să-mi strălucească viu,
Și-apoi să dorm uitat, într'un sicriu...

În jurul meu e danț, cânt, răs... pustiu...

St. O. Iosif.

Tăcerea ta...

Mai fii tu minte noaptea 'ntâie,
O noapte umedă albastră...
În pacea ei înfiorată
Vorbea numai tăcerea noastră...

De-atunci atâtea nopți trecură
Tot nopți cu șoapte și cuvinte...
Din câte-alături povestirăm
Nimic nu-mi mai aduc aminte...

Dar până 'n clipa de pe urmă
Fermecătoare-o să-mi rămâie
Și-o să-mi vorbească totdeauna
Tăcerea ta din noaptea 'ntâie...

O. G.

La moșu Constantin.

„Ei, băieți, mergem mâne la țară, la Constantin“, ne zise tata, într'o seară, în urma câtorva păhărele de vin. „Mâne tote sărbătoare, „Sfinții Împărați“, ziua lui, de ce n'am petrece și noi o leacă“.

Moș Constantin eră fratele tatii, mai mic. Par'că-l văd: un Român înalt, bălan, și uscățiv, și veneă ades pe la noi dar noi pe la ei nu fusesem niciodată, și tare m'aș fi dus să mă întâlnesc cu verii mei Ion, Toader și cu verișoara Gafița, de care auzisem că-s de o seamă cu mine. Cum se lumină de ziuă și fusei în picioare și la tata.

„Tătucă, mergem azi la moș Constantin?“

— Da, da, zise el, spune-i lui Sacu lui Bumbac să pună calul la căruță“.

Sacul lui Bumbac eră rândașul nostru, și îi ziceă așa pentrucă mănca mult. Și repede la el și într'o clipă calul fû și înhămat.

În vremea asta mama și tata își pregătișeră de ale gurii. Nu, că moș Constantin nu aveă cu ce să ne primească, că slavă Domnului, urășenii ce am văzut la el în ogradă puteai tăia o lună și nu gătai, ci că e altceva când te duci la om fără veste.

Și așa pe la eșirea preoților din biserică pornirăm eu lângă tata pe capră, iar mama cu frate-meu Mihaiu în trăsură. Peste un sfert de ceas eram dincolo de rohatcă.

Și eră o zi frumoasă cum numai pela „Sf. Împărați“ poate fi: ceriul limpede ca o apă liniștită și adâncă, iar soarele cerneă numai lumină dulce și înviorătoare.

Deoparte și de alta a șoselei holdele verzi se întindeau până deasupra culmilor de deal și se prelingeau ca niște valuri de apă, când bătând în argint când în albastru; pe ici și colo; clăi și șire de fân și paie mucegăite de ploile toamnei și ale primăverii scoteau aburi calzi, pe când niște tălângi dela niște stâni de pe dealuri amestecate cu niște dârlăituri de trișcă își umpleau sufletul de voioșie.

Cu cât ne îndepărtam de oraș cu atât vântul suflă mai curat și mai plin de sănătate.

Și merserăm noi, tot spre sfințit și cu cât înaintam în largul vieții de țară, cu atâta simțeam dragostea de fire și de liniște și am trecut prin Radasuni, am suit un dâmb și am dat pe un șes, de aicia se făcea un drum ce ducea la un sat cu o biserică albă, apoi în stânga se întindeau munții, umăr la umăr până departe spre sfințit, pierzându-se fumuri spre miazănoapte, și străjuți de desişuri de copaci, acoperişuri de case și turnuri albe de clopotniță; iar până acolo se făcea un șes încovorat de lanuri verzi și tăiat dela răsărit spre sfințit de șoseaua Cornu Luncii, care pare o nesfârșită pânză de borangic și care începeă din Dealul Spătăreștilor, se ascundeă o clipă într'o vale și, spre sfințit, trecea printre niște case și se pierdeă în o margine de sat din Țara Nemțească.

Pe marginea șoselei din depărtare în depărtare se vedeă câte un pom, câte o casă dărăpănată, de numai zidurile stăteau în picioare.

„Ce sat e acela, tătucă, cătră care mergem?“

— Aista e Lamașenii“, răspunse el, apoi ridicând degetul spre stânga, îmi arată un sat în dreptul Spătăreștilor, acela e Fântâna Mare; aista în dreptul nostru e Baia unde a bătut Ștefan cel mare pe Unguri, cela de colo, mai spre sfințit e Sasca, unde a fost popă moș Luca, bunicu mamei și care a fost pușcat de Turci.

Povestea cu moș Luca și Turcii o știam că mi-o spusese bunica, mama tatii și pe care v'am și povestit-o; iar colo vedeți voi, o clopotniță albă ca o căpățină de zahăr, ce răsare din munți, aceiași Mălinii, moșia Regelui, acolo avem și niște neamuri.

„Da colo?“ zise Mihai, „unde-s casele cele, unde se oprește șoseaua?“

— Acolo e vama Cornu Luncei și dincolo e Țara Nemțească, Bucovina.

— Da satu lui moș Constantin unde-i?“ îl întrebam eu.

„Horoncenii?“ întrebă el. „Vedeți voi, colo, între sfințit și miezul nopții, niște copaci?— Acela e.

— Da, mergem mult până acolo?

— Amuși; Amuși“, zise tata.

„Da acolo, tătucă, ce au fost la casele cele derăpănite, de pe sosea?

— Iata colo“, zise el, arătând spre o casă de pe sosea în dreptul satului Sasca, e la rateș la Irimia. Uite colea în dreptul nostru, și-mi arată altă zidărie, e la rateșul lui Vasilache. Uitați-vă colo, între Sasca și Cornu Luncei, o casă singuratecă și cu un părete dărâmat, îi zice: „La rateș la trei oale“, și au fost multe, îmi spuneă mama, da amu, nici cărămida nu-i din ele; că le-a dărâmat Turcii, când cu Volintirii, că se ascundeau prin ele și trăgeau în Turci“.

În sfârșit, tot vorbind, am ajuns în Lamașeni, de acolo, am dat de o pădure, de care tata mi-a spus că-s Rotopăneștii, apoi am scoborît la vale prin altul de care tot el, mi-a spus că-i Brădățelul; am trecut prin altă pădure și mai suind dâmburi, mai coborînd costișe, ajunserăm în satul lui moșu Constantin, sat mare cu case gospodărești șindreite; ogrăzile cu porți înalte și împrejmuite cu gard de nuele și învălitate cu gunoiu.

Totuși, din toate, parcă cea a lui moș Constantin eră mai arătoasă, mai nouă și făcută după chipul noilor case de țară; mai la câțiva pași o șură mare cu un hambar și grajdul; iar alături cotețul găinilor; iar ograda plină de troscot pe care pășteau niște găște cu bobocii lor, apoi găini, cloști cu pui, rațe, pichere, claponi, mă rog, o lume de cobăi, care trăiau ca în rai; în dosul casei grădină cu pomi roditori, prin ale caror ramuri se lăfăiau în cântece, trimișii primăverii: ciocănitore, mierle, florini, gaițe, ba în scurtul timp cât am stat, am uzit și cucu.

Moș Constantin, tocmai eră în poartă, în cămașă și se uită pe drum. Fete și flăcăi eșiau, când dela o casă, când dela alta, îndreptându-se unii la deal, alții în josul uliței. Cum ne văzu și strigă: „Măi Irimie, măi băieți, ia veniți încoa, să vedeți minune“. Repede eșiră de prin casă, de prin șură, grădină: mătușa Irina, nevasta lui moș Constantin, verii mei: Ion și Toader și vară-mea Gafița, care tocmai se găteau să meargă și dânșii să vadă cum se învârte scrânciobul la crâșmă.

„Buna ziua! Bun venit! bădică Vasilie,

și cumnată Domică!“ Apoi, uitându-se la noi făcû: „Hă-hă! și Ionică și Mihai. Hai, dați-vă jos, trageți căruța în ogradă. Deschideți poarta măi băeți“.

Nu știau ce să mai facă de bucurie. Apoi întrebări: „Ce mai faceți? Cum vă mai lăudați“.

Iar dupăce, traserăm cu căruța în ogradă, și se sărutară frățește, tata scoțându-și pălăria și curățind-o de niște puf de floare de alun, grăi:

„Iacă, am venit și noi pe la dumneavoastră. Tot eră azi sărbătoare, ziua ta Constantine, am venit să mai facem o petrecere că doar ni s'a urît și nouă: tot acasă, tot acasă!“

Lelea Irina, nevasta lui moș Constantin, trimise repede pe unul din băeți, și pe Ion și pe Gafița să prindă câțiva pui, o rață; pe Toader să aducă lemne, să facă o leacă de foc să frigă vreun puiu doi; iar lui moș Constantin îi grăi:

„Tu, Constantine, dă o fugă la han și mai ia o leacă de vin. Mai avem și noi, și astfel, se împacă lucrurile“.

Dar tata, la asta, ce s'a gândit că a zis:

„Da? Eee, Constantine! știi ce, până când faceți de ale mâncării, noi ne ducem să vedem ce fac de-alde Andrei, Vochița și Tănase, barăm să-i vedem și pe dânșii, că de câteori vin la târg, tot ne bânue că nu venim odată să le vedem gospodăria, și amu vreau să le fac pe chef.“

— Atunci, bădică Vasile, grăi moșu Constantin, știi ce? Dacă vă duceți pe acolo, pe la ei, spune-ți-le, că am zis noi, să poftească și dânșii încoace. Dacă e vorba s'o facem, încaltea, s'o facem aice, cu toții, la olaltă“.

Andrei, eră văr cu tata și parcă l-am văzut odată pe la noi cu nevasta lui Voichița și cu Tănasă, care eră feciorul lor.

Și am plecat. Am apucat pe un drum spre sfințit, la deal, tot la deal până s'a făcut o cotitură; aicea am făcut hăisa la stânga pe o ulicioară și am dat de o poartă cu ostrețe la o casă tot mare învălită cu draniță și unde eră pe prispă o femeie ce alăptă un copil.

Repede femeia fugi în casă, de unde izvorî Andrei, văru tatii, un Român mic de stat, cu două caiere de barba lăi și o femeie cam

de 40 de ani, da trăită bine, și femeia cu copilul.

Pii, și când ne-a văzut, par'că le-ar fi venit împăratul. — „Da ce mai faci, vere Vasile? Da ce mai faci cumnată Domnică? Da voi ce mai faceți? Da trageți în ogradă“. Atunci am aflat că femeia cu copilul mic eră sora lui moș Andrei.

Iar moș Andrei zise:

„Da și aiștia au venit, ha?

— Apoi i-am adus, zise mama, că nu mai puteam scăpa de dânșii.

— Da trageți în ogradă, grăi nevasta.

— Apoi nu tragem, zise tata, că doar suntem găzduiți la Constantin, da uite ce, vrem să facem o lecuță de guleai și am vrea să fiți și voi.

— Ce zici tu“, făcu moș Andrei cătră femeie.

„Da știu eu, răspuse femeia, veți fi cam mulți și n'o fi pregătit pentru atâția.

— Ce cam mulți? rosti tata, asta nu e numai dorința noastră ci e și a lui Constantin și a Irinei.

— Da să mergem, răspuse femeia.

— Apoi veniți“, zise tata, și darăm să ne întorcem, dar deodată, la cotitura drumului el oprî calul:

„Măi băeți, mi-a venit un gând, tot suntem aproape de aice, haideți să vă arăt unde mi-am petrecut eu vieța în tinerețe și mână înainte“.

Ajunserăm la un deal cam ghebos, nu-i

vorbă, și cu un drumșor cam strâmt, ce mergea tot șerpuind și cam anevoe de urcat. Totuș roibu nostru l-a suit așa de ușor, că par'că și el ar fi vrut să vadă locurile unde și-a petrecut tata tinerețele și poposirăm în vârful înălțimei. Aici darăm de o lume nouă, munții dinspre sfințit erau mai aproape, iar de-ți aruncaii ochii în jos aveai înainte o prăpastie ce se despărțea spre sfințit și miezul nopții, în sus creșteau ca doi urieși îmbrăcați cu burnuze verzi și culcați pe pânțele, tălpi la tălpi, pe care se vedeau satele din Bucovina. La răsărit se înălță un deal cu un sat pe el, ce se vedea dela noi din târg și căruia îi zice Bosancii; iar în vale în dreptul unui sat cu case albe și vrănițite se vedeă o casă neagră singuratică și cu coperișul de vraniță spart în câteva locuri.

Priveliștea asta mă uimi și întrebai pe tata:

„Da satele astea, tătucă, ce sunt?

— Uitați-vă aici, și ne arată sub picioarele noastre un sat. Aista e Tolva, cela de colo, și arată alt sat spre sfințit, e Drăguești, cela de colo, și ne arată altul mai sus, e Măzănăești, uitați-vă colo, și ne arată cu degetul satul din dreptul casei negre și cu coperișul spart, e Litenii, unde m'am născut eu, colo mai sus de Liteni e Zaharești, unde ne-am cununat“.

La asta, ochii mamei se pierdură în zare, de par'că voia s'o soarbă și lacrimi se rostogoliră pe obrazii ei rumâni.

(V. urmă.)

I. Dragoslav.

Ca doi străini

Ca doi străini, ce nu țin minte
Să fi avut ceva 'n vieță,
Și eu când treci, rămân cuminte
Și tu ești ca un stâlp de ghiață.

Schimbăm priviri de nepăsare,
De par'că nici nu ne-am cunoaște,
Și 'n noi acelaș dor tresare,
Și-aceeași patimă ne paște.

Vâslim pe-o mare 'nfuriată,
În sbuciumare ne 'nterruptă,
Pân' vom cădea învinși odată
Și eu și tu în greaua luptă.

Catullus.

Povestea unei vieți.

Roman de I. Agârbiceanu.

(Urmare.)

XI.

Un șuer prelung, răgușit străbătut aerul în care se cerneau, se învăluiau neîntrerupt firicelele de ceață, lăsând goluri în văzduh sau grămădindu-se în figuri ciudate, cari se destrămau numaidecât. Locomotiva mai grohoti de câteva ori, înădușită, obosită, ca și când ar fi într'adevăr un bivoli — după cum îi spun țărani, — căruia i s'ar fi dat cea din urmă lovitură de cuțit. Ușile vagoanelor se deschiseră, și prin ele năvăliă o lume pestriță în umezeala aerului proaspăt. Din vagoanele de clasa întâi și a doua se coborau domni cu fețele umflate de nesomn, învăluți în paltoane groase, cu gulerile ridicate, doamne palide, suferinde par'că, înfășurate în lungi mantale. Hamalii se avântau în lăuntru, se coborau, umblau grăbiți, gâfâind sub povara geamantanelor. Unii, alergând, făceau semn cu mâna celor ce-i strigau, că au cutare număr sau că se vor întoarce numaidecât. Din vagoanele de clasa a treia se îmbulziau muncitori cu fețele, cu ochii înroșiți de neodihnă, de rachiul cu care și-au omorât o noapte de nesomn, se îmbulziau înmormântați sub dășagii mari și grei, ținând sus cu mâna securile a căror limbă eră înfășurată în zdrențe murdare.

Pe peron, în jurul gării, lumea începu numaidecât să fiarbă. Vizitii își îmbiiu trăsurile, unele pentru oraș, altele pentru mai departe. Gara eră cea din urmă pe linia aceasta. Se legau cu funii groase geamantane grele înapoia trásurilor, pe arcuri, se încărcau pachetele, doamne a căror față abiă se mai zărea dintre șaluri erau ajutate în trásuri. Cei din localitate porniră mai în grabă, surugii dela trásurile acestea priviau din când în când peste umăr înapoi, părând că regretă depărtarea lor atât de grabnică, în vreme ce soții lor, cari se pregăteau pentru provincie, rămâneau să stoarcă prețuri cât mai mari.

Părintele Ion Albu coborî dintr'un vagon de clasa a treia. Se strecură încet, cu grije, printre mulțime: ducea trei pachete legate frumos în hârtie albăstrie. Prin mulțimea ce aștepta. zări îndată pe sluga lui, care-l căută cu privirile, în cari se cetea un fel de frică și descurajare.

„Domnul părinte nu vine cu noi? Am doi cai!” întrebă un vizitiu care nu-și aflase până acum clienți.

„Nu, mulțumesc. Am căruța mea”, zise părintele voios, și numaidecât strigă: „Niculae! Măi Niculae!”

Sluga tresări, privi speriat în toate părțile, și când îl zări pe părintele, începă să-și facă drum prin mulțime, dând din coate.

„Gândiam c'ai întârziat și n'ai să sosești până la amiază”, zise sluga bucuros, luând pachetele.

„Nu întârziem noi așa de ușor, Niculae. Acasă e bine?” întrebă părintele, pieptănându-și cu degetele barba și mustățile, prin cari se zăreau fire albe. Părintele Ion Albu eră de statură mijlocie, cu umerii lați, cu capul plecat puțin înainte. Făcu câteva mișcări, ca și când abiă acum s'ar desmurți din toropeala călătoriei, înghesuit într'un colț de vagon. Obrajii bărboși, ochii albaștri, mâinile cu degetele groase — toate-i ardeau, și răcoarea acestei dimineți dela sfârșitul lui Martie, îl răcoarea ca o băutură.

„Acasă e bine”, zise sluga pornind. „Nu s'a întâmplat nimic. Numai Peștele te-a căutat de vreo trei ori.

— Unde-ai lăsat căruța?” întrebă Ion Albu.

„La „Trei stejari” ca totdeauna. Am sosit dela miezul nopții. Caii s'au hodinit, putem plecă numaidecât. Dar la „Trei stejari” ne mai așteaptă cineva”.

Esiră din mulțime. Înaintau acum pe trotoar. Înainte abiă se zărea la câțiva pași. Negura se învăliă groasă pe uliți, cernându-se în pulbere fină. Se clătinu mereu figuri ciudate înaintea lor, apoi în răstimpuri unele izvorau din ceață, trecând repede pe lângă ei. Deasupra negurii, aproape de pământ mijiă un glob cu lumină slabă, gălbinie. Soarele părea că se înneacă.

Părintele Ion Albu nu auzi cuvintele din urmă ale lui Niculae. Noaptea întregă i se învăliuă în minte, nesfârșite, planurile de luptă, de acțiune puternică. Deși plecase cu trenul numai la patru, el nu durmise toată noaptea. Însă nu putea să prindă anume unul. În răcoarea dimineții însă i se părea că toate i se limpezesc, și simțiă cum cad pe rând piedecile ce le întrezărise în decursul nopții.

„Dumniei mi-a spus că așteaptă și până la trenul de amiază, dacă întârzi acum”, zise sluga.

„Cine?”

— Părintele din Vălișoara, părintele Andreiu.

— E aici și dumniei?” întrebă vesel Ion Albu.

— Da, ne-așteaptă la „Trei stejari”. A venit de ieri”.

Birtul la care trăgea căruța popii Albu eră

spre capătul de miază-noapte al oraşului. Mai avură de mers, în vreme ce negura de pe uliţi se populă tot mai des cu figuri ce se clătinau nedesluşite.

Părintele din Vălişoara îi zări de pe fe-reastră, le deschise repede uşa, şi-i strigă cu bucurie:

„Bine-ai sosit, prietine! Bună dimineaţa“, şi ridicând dreapta plesni în palma lui Ion Albu. „Obositor drum, hai?“ zise apoi apropiindu-se cu Ion Albu de masă.

„Au călătorit mulţi şi toată noaptea n'am putut închide un ochiu. Da-mi pare bine că te întâlnesc. Am să-ţi spun veşti însemnate.

— Ei, comedie“, făcu mirat părintele Andreiu şezând pe-un scaun, „se vede dar că n'aţi mers zadarnic atâta cale. Au fost mulţi?

— Aş putea zice c'au fost foarte mulţi. Vreo cinci sate n'au trimis pe nime, între acestea şi Vălişoara. Din alte comune, iarăş, au venit şi pân' la patru-cinci. Lipsa ta am cercat s'o scuz cum am ştiut mai bine. Dar ai făcut rău că n'ai venit. A fost, frate, însufleţire mare“. Şi Ion Albu şezu în faţa părintelui Andrei. Îşi ceru un rachiu de drojdii şi o cafea cu lapte.

„Şi ce s'a hotărît?“ întrebă grăbit părintele Andreiu.

„Vom purta lupta cu toate puterile pentru biruinţa candidatului nostru. Vom avea o luptă straşnică, însă învingerea va fi cu siguranţă a noastră.

— Până la biruinţă mai este“, zise părintele Andrei sorbindu-şi lichidul gălbiniu din păhărel. „Vorba e că aţi făcut candidatura?

— Cu cea mai mare însufleţire. N'a fost nici un vot potrivnic.

— Si cine-i?

— Omul care a avut totdeauna simpatiile noastre, şi la care ne gândiam şi înainte de consfătuirea de ieri.

— Vasile Grecu?

— Da. Nici nu se putea să fie altul“, zise Ion Albu. „E omul cel mai simpatizat în întreg cercul electoral. Şi e cunoscut, cum bine ştii, de cei mai mulţi dintre ţeranii alegători. Credem că numele lui e cea mai bună garanţie pentru reuşită.

— Să dee Dumnezeu“, zise părintele Andrei, „însă eu sunt, din firea mea, Toma necredinciosul. Tare mă tem că ne-om mişca, vom porni poporul, şi nu s'a alege nimic din toată zdroba noastră. Mie, drept să-ţi spun mi-ar mai plăcea dacă am rămânea în pace. Ei, frate Ioane, de câteori nu s'au pornit la noi mişcări frumoase?“

Ion Albu îl privi cercetător.

„Cu mine poţi vorbi aşa, părinte Andrei, dar ai face foarte rău dacă şi acasă între săteni ai spune cuvintele acestea.

— Nu te supără, Albule“, zise Andrei mai punându-şi un păhărel de rachiu, „eu vorbesc din înţelepciunea vieţii. Sunt cu ceva şi mai bătrân decât tine.

— De bătrâneţe nu poate fi vorba“, zise Albu înţepat. „La întrunirea de ieri au fost oameni mai bătrâni decât tine, şi totuşi nu s'a auzit un singur glas cobitor. Tu vei fi de-o vârstă cu d-l Vasile Grecu. Imi pare că nu l'ai auzit vorbind. Dar nu numai el, toţi câţi au luat cuvântul, tineri şi bătrâni, au accentuat necesitatea supremă de-a ne strânge rândurile şi de-a lupta pentru isbânda steagului nostru. Că va trebui să ne jertfim timpul, că va trebui să fim apostoli, asta se 'nţelege de sine. De aşa ceva nu mai încape nici o discuţie. Fără de muncă nu se câştigă nimic“.

Părintele Andrei se mişcă neliniştit pe scaun.

„Nu m'ai priceput, iubite. Crezi că eu voiui pregetă să alerg, să dau un sfat, când e vorba de o faptă însemnată? Nu mă dau eu înlături, nu crede. Însă totul va fi zadarnic. Chiar ieri, petrecând aici în oraş am auzit veşti înfricoşate. Din partea administraţiei să ne aşteptăm la cele mai mari presiuni. Şi, spune-mi, însufleţirea ta ce va plăti când se va afla faţă cu baioneta, de pildă. Hm?“ Şi părintele Andrei îşi strânse buzele sub mustaţa groasă.

Birtaşul aduse cafeaua cu lapte, pe care Ion Albu o sorbi îndată. În birt intrară drumeţi, dând bună dimineaţa, şi, din picioare, luau câteun păhărel-două.

— Putem pleca, părinte“, zise sluga intrând. „Suntem gata.

— Venim acum“, răspunse părintele Albu, ridicându-se.

„Da, venim“, zise Andrei căutându-şi paltonul. „Nici nu te-am rugat, prietine, să mă iei cu tine până 'n Valea-rea. Mă îmbulzesc aşa.

— Ce mai vorbă!“ făcu nemulţumit părintele Albu. Ei numărară repede crâjmarului câţiva bani şi eşiră.

Afară negura se mai rărise. Soarele se vedeă mai sus, mai clar, dar eră şi acum fără străluciri. Apucând în drumul ţării, larg, cu pravul umezit puţin de rouă, de ceaţă, cail porniră în trap mărunţ, fără sgomot.

„Nu trebuie să ne gândim numai decât la baionetă, părinte Andreiu“, zise Ion Albu răsucindu-şi o ţigară. „Trebuie să ne gândim mai întâi că avem o slujbă şi avem o datorie. Şi, cu câte piedeci, odată tot va trebui să începem cu educaţia poporului şi în direcţia asta.

— Mă rog, am auzit şi am cetit de multeori cazania asta. Dac'ar fi educaţie! zise părintele Andrei. „Dar ia să socotim puţin. Mergem

acasă și ne apucăm de organizare. Înainte de toate eu, popa, mă pun pe picior de bătae cu notarul, și cu toți slujbașii statului până sus la prefectul. Apoi, la îndemnul meu, ajung în aceeași situație dascălul, doi-trei crâjmari, și ceilalți alegători. Acum noi ne însuflețim, credem că ajungem cu mâna la cer. Dar vine ziua de alegeri și ne întoarcem plouați acasă. Atunci știi ce urmează.

— Ce? — întrebă cu neliniște părintele Albu.

„Ei, Doamne, par'că tu n'ai fi din lume, și n'ai fi popă într'un sat românesc. Urmează, dragul meu, că toți vom fi luați la goană câți am votat cu ai noștri. Întâi popa va fi pârît pentru toată nimica, i se vor trimite chiar spioni în biserică, și din clipă în clipă se poate aștepta să-și peardă ajutorul dela stat. Ei, nu-i nimic de zâmbit, zadarnic zâmbesti. Asta-i o lovitură destul de grea. Pe urmă crâșmarii își pierd, pentru cea mai neînsemnată neglijență licențele, ceilalți alegători sunt strânși numai decât cu ușă să-și plătească darea. E terminul sosit ori ba, nime nu-i întreabă, ci dacă nu dau banii repede, li se vinde un cap de vită pe-un preț de nimica. Crezi tu că suferințele cari urmează după clipele de însuflețire, pot fi prielnice unei educații politice? Dimpotrivă eu cred că și slaba nădejde ce licăreă înainte de-a intra în focul luptei electorale, încă se va întuneca sub loviturile grele ce le vor primi un șir întreg de ani.

— Dar să zicem că biruim noi“, spuse zâmbind părintele Albu. „Atunci ce-ar urmă?

— Dacă mă iei în bătaie de joc, n'am să-ți mai spun nimic“, zise părintele Andrei. „Tot omul cu părerile lui.

— Ba nu, frate Andrei. Aici trebuie să ni se unească părerile. Dar eu zâbeam văzând că tu te-ai gândit poate mai mult ca mine la alegerile ce se apropie, deși la întrunirea de ieri n'ai vrut să vii.

— Eu n'am bani de risipit pe drumuri. Eu banu-l câștig cu multă trudă. Cred că tu ai cheltuit vreo patruzeci de coroane“, zise părintele Andrei.

„Ai dreptate, și vezi, nici eu nu câștig mai ușor decât tine. Dimpotrivă. Mi se pare tu și ieri n'ai venit de-a geaba pe-aici.

— Ei, o nimica toată. Prețul alor trei stânjini de lemne“, zise părintele Andrei.

Ajunseră pe-o multe de deal, sluga puse piedeca și roata început să cânte plângător ronțând în răstimpuri din pietricele drumului. Căluții măcinau repede din picioare săltându-și coama lungă și aspră. Drumul se întindea alb printre luncile în cari colțul ierbi începea să înverzească.

„Nu înțeleg, frate Andrei, zise Albu, pentru ce să vedem totul în negru. A fi mereu pe-

simist nu-i o calitate prielnică pentru un popor ce vrea să trăiască, să aibă un viitor. Pentru ce să nu credem că învingerea va fi de partea noastră? Am văzut listele. Noi avem o majoritate covârșitoare. Să zicem că învingem. N'ar fi în cazul acesta o educație pentru popor, dându-i-se prilejul să vadă ce poate face din puterile sale?

— Nu, prietine. Chiar în cazul de învingere goana împotriva noastră va fi și mai mare. Și ce educație i se va da poporului, văzând că învingerea lui nu i-a folosit la nimic, ci dimpotrivă l-a îndușmănit cu toată lumea? Să nu ne înșelăm. Eu, adevărat, m'am gândit mult asupra luptelor ce ne așteaptă. Și am ajuns tot la vechea mea convingere: până alegerile la noi nu vor fi cu adevărat libere, n'avem ce căută în luptele electorale. Ne demoralizăm poporul“. Și părintete Andrei își mângâie barba, mulțumit că și-a putut mărturisi, în chipul acesta, convingerea lui. Acum nu se mai temeă că Albu ori altul să-i arunce în față că nu-i destul de însuflețit și de activ. Pentru că, adânc în suflet, dumnealui simția de mult neliniște și teamă în fața luptelor ce se apropiau.

„Noi am așteptă zadarnic, părinte Andrei, să ne sosească în țară această pasere rară. Cine să ne dea astfel de alegeri? De po-motă nu se dă nimic, și noi trebuie să fim hotărâți a ne câștiga ceace ni se cade după drept. Spui mereu de goanele la cari vor fi supuși alegătorii noștri. Ei bine, eu cred că tot ce spui tu, cade înaintea unei simple constatări: cu cât te apasă cineva mai mult, cu atât te doare mai tare. Chiar aceste goane — dacă vor urmă, vor avea darul ca drepturile pentru cari suferă cineva să-i apară într'o lumină tot mai clară, tot mai strălucitoare. Deci, va trebui să începi și tu, ca și mine, ca și alții, cu organizarea alegătorilor. Peste cinci zile se va țineă o mare adunare poporală la noi în Păltiniș. Ca sat vecin vei veni și tu cu alegătorii“.

Părintele Andrei nu răspunse. Vestea asta din urmă nu-i plăcū de loc. În durăitul trăsurii îi trecură repede prin cap toate greutățile, alergăturile, îndemnurile de multeori zadarnice, pe cari va trebui să le încerce. Și, gândul cel dintâi care i se opri în minte fū acesta: N'au putut să aleagă alt sat, mai depertat, pentru adunare?

„Va veni și d-l candidat Vasile Grecu. Se ntelege nu va veni singur. În oraș s'a încheat o frumoasă cunună de intelectuali, cari îl vor însoți pretutindenea. Hei, prietine, între aceștia este unul nou venit, unul Ion Florea, candidat de avocat mi se pare. După cât l-am putut eu pricepe acela-i va fi de cel mai mare folos d-lui Grecu.

— Se 'nțelege, dintr'un toast îl vei cunoaște“, zise zâmbind disprețuitor părintele Andrei. „A vorbi e ușor, prietine. Ce-i mai ușor decât a vorbi?

— Cred mulți așa, Andrei, dar încă poi-mâne ai să-l cunoști pe Ion Florea, și-ți vei schimbă nesmintit părerea.

— Cum „poi-mâne?“ Spuneai că peste cinci zile“, întrebă neliniștit Andrei.

„Atunci va fi adunarea la noi. Dar Ion Florea e împărțit, cu alți tineri, ca să cuture satele. El va veni și prin Păltiniș. Așa dar n'ai să te temi, părinte Andrei, nu vom lucra singuri. Mai ales nouă, prin a căror sate va umblă Ion Florea, o să ne fie ușor. N'ai idee ce putere de convingere are omul acela. Și o minte clară. Cele mai multe propuneri cari s'au primit fără discuție la întrunirea de ieri au fost făcute și stilizate de el. E o adevărată recreare sufletească să întâlnești astfel de oameni.

— Eu îți spun atâta, frate Ioane, că domnilor li ușor să vorbească de departe. Chiar și la o întrunire pe sate a spune un discurs frumos nu-i lucru mare. Dar greutățile cele mari tot pe capul nostru rămân, pe-al meu și-al tău și al altora ca noi. O să vezi de altfel și tu că nu spun vorbe goale. Dar acum e deajuns. O să ne facem datoria care cum vom putea. Pentru d-l Vasile Grecu se plătește. Acela-i un om care ține minte. Și, în vreme de năcaz, te cunoaște. Zece procese mi-a purtat până acum, și numai două mi-a pierdut dintre ele“. Și părintele Andrei cercă cu tot dinadinsul să schimbe șirul conversației. Îl întrebă de cei cari au fost la întrunire, din oraș, din satele învecinate, îl întrebă de prețul bucatelor și se interesă dacă n'a plouat pe-acolo ieri seară: se vedeau fulgere lungi brăzdând cerul.

Ion Albu răspunde scurt la întrebări. Pornise însuflețit, ca atâția alții dela întrunirea de ieri, și iată omul cel dintâi cu care s'a întâlnit nu voiă să-l priceapă, și nu speră în reușită. El își simțea sufletul tulburat, și dorea să ajungă odată acasă.

„Mă mir totuș de hotărîrea d-lui Grecu“, începă părintele Andrei după un răstimp de tăcere. „Dumnealui e un om domol, nu-i plac alergările, iubește vieața liniștită. Si acum să intre într'o luptă care-l vor ține mereu agitat! Eu aș da cu socoteala că numai la sfatul doamnei să se fi hotărît a-și lua o astfel de sarcină pe umeri. Doamna Olimpia vrea multe, și mi se pare că d-l Grecu face ce zice dumneaei.

— Nu poți crede tot ce spune lumea, prietine“, zise Ion Albu. „Fapt e că doamna Olimpia e sufletul societății românești din oraș. Dacă va avea vreun merit în hotărîrea d-lui Grecu,

noi îi suntem datori cu recunoștință. Astfel de femei să ne dea Dumnezeu cât de multe.

— Eu unul nu mi-aș dori așa o preteasă“, zise cu ciudă părintele Andrei. „Ție pot să-ți spun: pe cât îmi place de d-l Grecu pe atâta n'o pot suferi pe dumneaei. Înaintea doamnei Olimpia e tot atât popă ori țaran, îndată ce te știe clientul bărbatului său. Trece pe lângă tine ca pe lângă o bucată de lemn. Și la salutul tău respectuos abiă de-și pleacă pleoapele -- să nu te vadă. Zădarnic râzi; e așa. Eu am pățit-o asta și de cinciori.

— Râd că te văd prea pretențios, dragă părinte Andrei. N'ar mai trebui să bagi de seamă cum te salută o femeie. Pentru tagma profească nu trebuie să aibă interes așa ceva.

— Ba să mă ierți“, zise cu ciudă părintele Andrei. „Și noi suntem oameni cari simțim. Pentru că e dumneaei doamnă de frunte, nu urmează să disprețuiască pe nime.

— Te 'nșeli, prietine, azi mi se pare toate le vezi pe dos“, zise Albu. „Eu dimpotrivă o cred pe doamna Grecu foarte amabilă, prevenitoare, și foarte draguță.

— Se vede că gusturile oamenilor sunt deosebite“, răspuse trist Andrei, „deși nu cred că va fi vorbit cu tine două vorbe. Oricum, mie-mi face impresia că plutește prea sus dela pământ.“

Se apropiă Valea rea, pe care se întinde strâmt, rău pietruit și mâncat de ogăși drumul care ducea la Vălișoara. Sluga oprî caii, și părintele Andrei, vesel c'a sosit, îi întinse mâna lui Albu, îi mulțumi de căruțat, și porni pe jos pe drumul care ducea la Vălișoara.

„Bagă de seamă, părinte, să nu uiți, pe Sâmbătă la noi“, îi strigă în urmă Ion Albu. „Altă înștiințare nu se mai trimite.

— Bine-bine“, făcū nemulțumit părintele Andrei. „O să vedem“. Sluga sări de pe capră, smânci caii de urechi, îi frecă repede pe frunte, pe boturile sure, îi trase apoi de căpestre lângă o troacă plină ochiu cu apă limpede și rece. Pe-un scoc de brad apa fugea gâlgând de sub stâncă și țărăia mereu în troacă.

„Nu-i lăsa să bea prea mult, Niculae. Sunt prea înfierbântați“, zise părintele Albu.

„Le dau un trap până 'n Văltori, stăpâne, și nu li nimic. Apa asta îngrașă vita“, zise sluga. Îi trase apoi în drum, se săltă pe capră și le dădu biciu.

Negură se destrămase. Petece mari, ca uriașe clăi de lână scărmanată pluteau pe umerii dealurilor, pe păduri. Dar cerul eră aproape întreg limpede. Părea foarte înalt, și seninul de sus trimetea par'că mângăieri noue în suflete.

Ion Albu se înfășură mai bine în palton, și cercă să ațipească. Pân' acasă mai avea drum bun de făcut.

În dimineața aceasta dela sfârșitul lui Martie mulți intelectuali de-ai satelor se vor fi grăbit să ajungă acasă, ca și părintele Ion Albu, înfrigurați de același gând: să câștige cercul acesta de alegere cu majoritate românească atât de mare. Lupta se porni ce e drept, târziu, căci abia mai erau trei săptămâni până la ziua alegerii. Disolvarea camerei veni pe neașteptate și până ce se stabiliră unele principii de conduită în gazete și 'n conferințe particulare, vremea nu stetea locului.

Mulți, ca și Ion Albu, întâlneau încă în drum spre casă fruntași cari nu păreau prea în-suflețiți de luptă. Părintele Andreiu nu era singur cu părerea lui. Între preoți, învățători și alți fruntași ai satelor erau mulți cari credeau ca el, căroră mai ales le era greu să-și părăsească comoditatea pe-o săptămână două. Cei mai mulți își ziceau că-și împlinesc datorința dacă vor merge la urnă. Că cine-i va urmă, credeau că nu-i de datorința lor să stie. Chiar dintre cei cari veniră în-suflețiți dela consfătuire, erau mulți cari se răciseră îndată ce aflară cea mai mică împotrivire. Apoi erau unii cari credeau că nu e lipsă de nici un îndemn, de nici o deslucire, că precum ei, așa și alții își vor ști face datorința. Se 'nțelege, că de aceasta nu erau convinși.

Părintele Ion Albu adormise repede, și sluga, dornic de vorbă, dupăce văzu că zadarnic îl mai întreabă câte ceva, își răsuci o țigară, o fumă, apoi început să cânte din gât cu gura închisă o doină. În urma lor rămăneau, se învăteau în depărtări pădurile negre încă.

Ajunși acasă abia deshămă sluga, abia-și îmbrățișă Ion Albu copiii, unii destul de mărunței, împărțindu-le bunătățile aduse dela oraș, și în ușe se și auzi o ciocănitură scurtă.

„Intră“, zise părintele.

În ușe se ivi un Român voinic, înalt, bărnaci la față, cu mustățile negre, cu ochii foarte vii.

„Bună ziua, părinte și Dumnezeu te-a adus în pace“, zise el cu prietinie, ca și când ar fi fost o rudenie de-a părintelui.

„Bună să-ți fie inima, Dane. Șezi la noi“, zise părintele. „Mi-a spus sluga că m'ai căutat încă de vreo trei ori.

— N'a mințit, părinte. De când te-ai dus pe la noi se întâmplă lucruri ciudate“, zise Dan. Numele lui întreg era Dan Bârsan, însă oamenii sau îi ziceau numele într'un singur cuvânt: Danbârsan, ori apoi cei mai mulți îi ziceau Peștele.

„Auzi comedie?“ făcu părintele întorcându-și fața mirată spre el. „Și ce se întâmplă, Dane?

— Am să-ți spun numai decât, părinte,

pentru aceea am venit și te-am căutat. Dar, să nu fie cu supărare, cum a fost?

— Foarte frumos, Dane. Lume multă, în-suflețire mare, vorbiri cari pătrundeau la inimă. S'a hotărît să purtăm cu bărbăție lupta orice piedeci ni s'ar pune. Să trecem, cum s'ar zice, prin foc și prin apă.

— Și pentru domnul Grecu vom lupta?

— Da, pentru dumnealui. Nici n'a putut fi vorba de altul.

— Atunci e bine. Atunci jidănașii cari au pornit pe sate pot să adune zdrențe, că alt folos nu vor avea“, zise mulțumit Dan Bârsan.

„Au venit și pe la noi?“ întrebă îngrijorat părintele.

„Au venit doi îmbrăcați frumos și scump. Dar după nas li se cunoștea spița. După nas și după pistrui“, zâmbi Peștele.

„Și când au venit?

— Îndată ce te-ai dus dumneata. Eu cât i-am văzut am mirosit ceva și m'am așinut în urma lor. Cred că notarul le-a dat de știre că dumneata vei lipsi de-acasă. La dumnealui au intrat mai întâi“, zise Dan.

Păltinișul era sat mare. Avea patruzeci de alegători. Părintele Ion Albu încă înainte de convenire, a vorbit cu toți, dându-le să înțeleagă ce vor avea de făcut. Oamenii îl pricepură îndată, țineau foarte mult la el. Părintele Albu nu stătuse cu mâinile 'n sân ca mulți colegi de-ai lui din satele învecinate. Notarul nu avea trecere mare între oameni. Nici nu umblă pe la ei. Dar el nu cuteză să lase în sat nici pe bărbății de încredere a candidatului străin, când era popa acasă. Se temeă că alegătorii îi vor da pe ușe afară, și că el, notarul, din cauza asta va fi înscris pe lista neagră a celor ce nu sprijinesc îndeajuns pe candidatul guvernului“.

Părintele îl ascultă pe Dan cu buzele strânse. El era sigur că notarul îi anunțase pe aceia. Nime nu știă în sat de drumul lui afară de Dan.

„Si pe urmă?“ întrebă el nerăbdător.

„Au stat vreme de-un ceas la notarul. Mă gândiam uneori: vor fi niște slujbași dela pretură, de aceea-i omenește atâta. Dar în urmă au eșit. Petru Sas mi se pare mie că-i un ticălos“, sfârși fără de veste Dan.

„Pârgarul?“ întrebă părintele.

„Da, pârgarul. Așa ca din întâmplare s'a întâlnit cu ei pe podu lui Vica. Le-a dat binețe, le-a zâmbit și a plecat cu ei. Și știi, mai întâi la cine i-a dus? La Zaharie, azi la Ion Fulea și la Vasile Marcu. Deaceea cred eu că-i un ticălos pârgarul. La aceștia trei au intrat mai întâi și la ei au rămas mai mult. Știi dumneata că aceștia trei la alegerile trecute au ținut cu Iuda lui Iscariot. Apoi au mers și pe la alții, la mulți. Eu m'am

nimerit pe drum, când eși Zaharie în porțiță. Ce-i moșule, îi zic, par'că iar te caută în-gerii? El făcî un semn din mână, ca și când s'ar lăpădă de ei, și voi să treacă pe lângă mine. Nu vrei să-i mai cunoști? îl întreb eu. Nu Dane, zice, dar acum mi se pare că-i lucru mare. Oamenii aștia spun că ne-or slobozi munții statului pentru pășunat. Spun lucru mare, zice. Când nu vom mai avea nici unul o coadă de vită, ni-i slobod, mai iute ba, moșule, zic eu. Că ne-a arătat o scrisoare. Spun că-i chiar dela împărăție, zice, și să votăm numai cu omul împăratului și ne slobod munții. Așa părinte cu moșul Zaharie. Dar el e bătrîn și ce mai pricepe. Inșă azi vorba asta cu munții a început să umble prin sat. Și știi ce zice satul?

— Se 'nțelege că satul s'ar bucură de așa ceva. Chiar și eu“, răspunse părintele Ion Albu.

„Oamenii merg mai departe. Ei zic să se facă de-acum rugărilor, să ne mai încercăm odată norocul.

— Prostii“, zise ridicîndu-se părintele. Mă mir cum poate fi cineva așa de slab la minte“. El se plimbă în sus și 'n jos prin odaie.

„Le-am spus și eu că-s prostii. Dar unii zic că împărăția ar fi în primejdie, că iar se scoală Ungurii împotriva Beciului ca 'n patruzeci și opt. Și că acum ar fi vremea potrivită ca să ne cercăm norocul. Știi ce-am făcut eu, părinte?“ întrebă Dan zăbind cu viclenie.

„Se 'nțelege că vreo prostie“, răspunse Ion Albu nemulțumit.

„Am adunat vreo douăzeci în jurul meu,

am mers la crâjma lui Toni, am cerut o coală de hârtie, și am început să scriu jalba“. El scoase din buzunar o coală de hârtie împăturată.

„Am gândit eu“, zise părintele supărat.

„Las' c'a ieșit bine părinte. Iată cum o începeam: Înălțate împărate, ne-ați trimis doi crainici buni de fugă să ne vestească de mila Mărei Tale. Noi —

— Ei, laso, Dane. Nu-i vreme de glumit acum“, zise părintele.

„N'a fost nici pentru aceia, părinte. Unul câte unul s'a ridicat dela masă, și s'au strecurat pe ușe afară. De puteam adună tot satul să le cetesc jalba asta, nime n'ar mai vorbi azi de munți și de pășunat. Dar așa sunt destui cari cred“, zise Dan punîndu-și cu părere de rău hârtia în buzunar.

„În Valea-rea ai fost?“ îl întrebă deodată părintele.

„Fost.

— Și?

— Părintele Vălean zice că el nu poate merge nici decum. Cred și eu pentru că zace în pat. E alb ca o oaie.

— Dar alegătorii? Câți are?

— Numai cinci. Mi-a spus că va trimite pe clopotarul să-i cheme până la dînsul. Eu cred că are să-i cheme“, zise Dan.

„Bine, Dane. Tu să mai dai în toată ziua pe la mine. Mi se pare va trebui să te trimit și în Vălișoara.

— La părintele Andrei?

— Da, la dumnealui. O să vedem“.

Dan Bârsan eși dorindu-i noapte bună părintelui.

(Va urmă.)

Cronici.

Literatură.

Dintr'un carnet.

Cîntecele lui *St. O. Iosif*.

De cîteori cetesc un volum frumos de poezii, am senzația că m'am întors acasă de pe un drum îndepărtat. Revăd locuri pe unde mi-am lăsat fărâme din suflet, retrăesc bucurii de copil, de cari m'a desvâțat vieța și dau drum liber tuturor gândurilor și dorurilor mele.

În largul lumii, în mijlocul răutății omenești omul se împretinește cu minciuna. Sentimentul de neîncredere îl dedă la fățarnicie, așa că numai acasă mai poate fi omul sincer.

Un volum de poezii frumoase aduce totdeauna cu sine atmosfera de sinceritate a casei părintești. Nici nu-mi pot inchipui o poezie frumoasă, care să nu fie

sinceră. Mă gândesc sub raportul acesta ce importanță de ordin moral are poezia în lumea sufletească. Minciuna otrăvește vieța omului, și de aceea orice ocazie de sinceritate este o adevărată recreare morală. Mă mir că poezia, aceasta operă a sincerității, — nu e întrebuințată în măsură mai mare de educatori ca mijloc de educațiune pentru tinerime. Mie din toată truda mea de băiat la școală, abia mi-au mai rămas azi câteva frânturi de vers, toate celelalte le-a dus vremea cu sine.

Și acum îmi strecură în suflet o rază de căldură versurile aceste învățate de mult, nu mai știu din ce carte:

Copii aduceți un urcior

De apă de sub stîncă,

Să-mi stîng pojarul meu de dor

Și jalea mea adîncă.

Ce mult a trecut de-atunci, când învățam poezii

în școală. Azi m'au furat valurile lumii, cari nu-mi mai dau răgaz să învăț o poezie. Lupta vieții e grea, vremea e scumpă și cine să stea să contempleze ceriul cu stele, când se clatină în nesiguranță podul sub picioarele noastre? Nici nu știu cum s'a făcut azi de-am cetit versuri. Să știe prietini mei, ar clătină cu milă din cap, ca 'n fața unuia, care apucă pe drumuri rele.

Dar eram așa de plictisit de lumea asta, încât tot-atâta îmi eră mie. Veniam obosit dela slujbă. O zi frumoasă de Mai, cum n'am mai pomenit din tinereța mea. S'au trezit în inimă glasuri de demult și m'a cuprins așa o părere de rău după vieța care sboară, că-mi veni să plâng. Trecând așa pe drum cătră casă am văzut în vitrină o carte de cântece, cu coperta mohorită, și am intrat de-am cumpărat-o. Am ascuns-o în buzunar să nu mă vază cineva și am venit în grădină să cetesc. M'am întins în iarbă și am deschis cartea:

Liniște.

Fantastic joacă rândunici sglobii
În ceriul plin de stele și lumină,
Și-i liniște adâncă în grădină
Sub persicii cu flori trandafirii . . .

Cu brațele sub cap ce bine mi-i
Cum stau așa, în liniștea divină:
Pământu-i cald și chiamă la hodină
Întocmai ca o mamă pe copii . . .

Pământ, bătrână gazdă primitoare
A tuturor trudiților din lume
Ce bun ești tu în zilele cu soare!

Tu-i hodonești, i-adormi, îi legeni lin
La sânul tău, și nu-i întrebi de nume
Nici unde merg și nici de unde vin.

Ce bine mi se potrivea mie poezia asta. Și m'am gândit cu drag la celce a scris-o, o fi și el o inimă simțitoare, care se bucură de bunătatea pământului cald, care-ți dă hodină și nu te mai întreabă, cine ești și de unde vii?

Oare știe el, că cineva acum îi cetește versurile lui și se bucură? Ce suflet ales trebuie să fie cineva care simte atât de intens, încât să poată da și altora din simțirea lui proprie.

Am cetit mai departe:

Romanță veche.

Mă duc de-acum și poate că n'am să mai revin
Mă duc în altă țară cu ceriul mai senin,
Și nu-ți mai cer nimica, decât când toamna vine
Și vor foșni salcâmi, să te gândești la mine.

Cu fruntea înclinată apoi încet s'a dus.
Eră o zi de toamnă frumoasă în apus,
Și pe poteca albă pe care se ducea
O rază aurie în pulbere lucea . . .

S'a dus și luni trecură și n'a mai revenit
Căci moartea 'n altă țară de mire l-a merit.
În ea curând o altă iubire se trezi
Și-i veselă și cântă și râde 'ntreaga zi.

E veselă și râde și l-a uitat deplin
Și păsări călătoare se duc și iarăși vin:
Ea-i veselă și cântă și râde sgomotos
Și roze albe-și prinde în părul ei frumos.

E veselă și cântă — și 'n serile târzii
Când negura coboară ca 'n seara cea dintâi,
Așa de trist salcâmi foșnesc incetinel
Ea însă niciodată nu s'a gândit la el.

E seara târziu, când scriu aceste rânduri, dar versurile cari le-am cetit astăzi în grădină nu mă părăsesc de loc. Aud mereu par'că foșnetul salcâmiilor cari și-au adus aminte de cel înstrăinat; numai ea nu s'a mai gândit de loc la el. Și mă întreb, care e taina acestei puteri misterioase, pe care o au unii oameni de leagă câteva cuvinte, și în legătura lor pun simțire, pun gânduri, zugrăvesc tablouri, evoacă imagini, picură muzică, încât ți se sapă în suflet și te urmăresc zile întregi? Mă gândesc dacă aș fi profesor cum aș putea eu să lămuresc elevilor opera unui poet a cărei rădăcini se pierd în lumea necunoscută a sufletului iar noi simțim numai mireasma florilor desfăcute?

Să mă ia cineva la întrebare asupra poeziilor de azi n'aș fi în stare să-i răspund. Sunt cântece curate, discrete, cântate în surdină cari nu supoartă larma vorbei. Ca un gălgăit tainic de izvor în noapte. Cerci să explici cuiva cu glas tare frumseța murmurului de apă, încetez de-a mai auzi murmurul apei. Poate aci zace și taina puținei reclame în jurul operei acestui scriitor. Până când alții cu sunet de trâmbițe au alarmat lumea, Iosif, retras în lumea viselor sale, își deapănă discret cântecele-i duioase. Gloriile lărmuitoare s'au vestejit, dar opera lui Iosif se ridică luminoasă în ochii cetitorilor. E o lumină curată în cântecele lui, strecurată prin niște ochi în cari lucesc două picături de lacrimi. O lume de primăvară, privită prin o prismă umbrită de melancoliile toamnei. Un suflet curat, plin de armonii, cari m'au fermecat pe mine azi, vor insenina mâne pe alții, fără să-i putem mulțumi vreodată cum se cuvine. A. E.

Economie.

Cooperativele sătești.

În urma donațiunii binefăcătorului V. Stroescu, comitetul central al „Asociațiunii”, în ultimele sale două ședințe, s'a ocupat intensiv de chestiunea cooperativei sătești și a decis să facă mai ales propagandă, în vederea căreia a luat următoarele dispozițiuni:

1. Secția economică va fi invitată să întocmească statute model pentru băncile populare și alte cooperative, precum și o instrucție pentru conducerea, controla și funcționarea acestor cooperative; mai departe să pregătească o contabilitate pe seama insofiriilor precum și regulamente de tot felul.

2. Să va angajă deocamdată provizor un tânăr cu pregătire specială, care, împreună cu conferențiarul

agronomic al „Asociațiunii“ va cutrieră ținuturile locuite de Români din patrie, ținând prelegeri populare, arătând poporului însemnătatea însoșirilor economice, felul și modul întocmirii lor, îndemnându-l să înființeze însoșiri după trebuințele locale, dându-i toate informațiunile de lipsă pentru inițierea acestor însoșiri și punându-i la dispoziție tipăriturile necesare. Când nu vor fi între popor, ambii vor săvârși lucrările de birou pentru propaganda însoșirilor economice. Conferențiarul cooperativ va fi și secretarul secțiunii economice a „Asociațiunii“. Conferențiarul cooperativ va fi retribuit cu o sumă fixă anuală, cu acoperirea cheltuielilor de călătorie și cu un premiu pentru fiecare însoșire înființată în toată regula și cu prospect de durabilitate. Toate cheltuielile împreunate cu angajarea conferențiarului cooperativ și cu tipăriturile amintite se vor acoperi din donațiunea d-lui V. Stroescu și din alte contribuiri și donațiuni ce se vor face spre acest scop.

3. Comitetul central al „Asociațiunii“ se va adresa către consistoriile bisericilor noastre cu rugarea să binevoiască a înființa la seminariile preoțești și la preparandiile învățătoarești câte un curs de economie națională, în care să se deie și îndrumări teoretice și practice pentru înființarea cooperativelor sătești. Conferențiarul cooperativ al „Asociațiunii“ va ține în fiecare vară cel puțin un curs de o săptămână, în care va da celor ce vor afla de bine să se înscrie toate informațiunile de lipsă cu privire la însoșirile economice.

4. Despărțămintele „Asociațiunii“ vor fi îndrumate a da și ele pe viitor mai multă atențiune chestiei însoșirilor economice și, conform alineatului e) din § 37 al statutelor să îndemne poporul la înființarea de însoșiri folositoare pentru membrii lor, provăzute cu statute speciale, cari se vor înainta la autoritățile competente spre aprobare. Câte unul dintre membrii comitetului cercual (d. e. secretarul) va însoși pe conferențiarul cooperativ al „Asociațiunii“ în excursiunile sale prin comunele din despărțământ, dându-i mână de ajutor în lucrările sale de propagandă și, cu deosebire, înlesnindu-i contactul cu locuitorii din diferitele comune.

5. Se va deschide o rubrică permanentă în revista „Transilvania“, în care se va urmări mișcarea cooperativă la noi și se vor da împărțășiri cu privire la rezultatele obținute prin propaganda făcută de „Asociațiune“. Deasemenea în „Biblioteca populară a Asociațiunii“ se vor tipări una sau mai multe broșuri, în cari se va limpezii rostul cooperativelor sătești și însemnătatea lor pentru poporul nostru.

6. Financierea și controla însoșirilor înființate se va lăsa în îngrijirea băncilor existente prin mijlocirea „Solidarității“.

7. Se vor împărțăși d-lui V. Stroescu dispozițiile de mai sus, adresându-i-se rugarea, ca donațiunea de 50.000 cor. să o destineze spre scopurile amintite. Pe lângă aceasta i se va mai atrage atențiunea ca noua donațiune, pe care a oferit-o să o destineze pentru orice fel de însoșire economică populară, ce ar merita să fie sprijinită și care s'ar înființa în oricare ținut.

Aceste dispoziții ale comitetului central al „Asociațiunii“, ca început, sunt mulțumitoare și dacă propaganda se va face cu însuflețire și pricepere, credem că în curând cooperativele se vor încetățeni și la noi. Ele vor fi chemate a completa începutul de organizație economică a poporului nostru făcut prin băncile pe acțiuni și a alcătul temelii unei organizații sistematice și reale pe toate terenurile.

Asupra importanței cooperativelor sătești vom mai vorbi, când aceste planuri de activitate vor fi aprobate de d-l V. Stroescu.

Însemnări.

Domenico Ghirlandaio. S'a născut în Florența la 1449 și, după o activitate bogată, a încetat din viață tot acolo la 1494. În opera lui se întrupează străduințele de reformă în pictură ale veacului său. Tabloul lui cel mai reprezentativ e *Santa conversazione* din Florența, în care găsim toate calitățile picturii din epoca renașterii: compoziția frumoasă, armonia deplină, linii bogate, figura de om distinsă, arhitectura antică, flori, covoare, bogăție și variație în culori. Tot el a încercat să dea și portretului viață. Valoarea lui ca portretist e simpatic apreciată și istoricii de artă scriu cu multă căldură despre el. Iată câteva comentarii portretului ce-l reproducem în acest număr. Mode și oameni, epoci și personalități, în evoluția lor se resfrâng mai limpede în istoria portretului. Toscana desigur că ocupă locul de frunte în această istorie. Încă pe vasele etrusce găsim însușiri deosebite de a desenă capete caracteristice, și se știe că pentru evoluția portretului în anticitatea română influința artei etrusce a fost de cea mai mare importanță. În Florența, Donatello a fost cel dintâiu care a cioplit în piatră tipul portretului bust. Sculptura avea, însă, un trecut în sculptura pietrelor de mormânt, pe când pictura eră învăluită în besna nopții. În Țările de jos s'au făcut primele încercări serioase de a picta portrete. Influența acestora se simte și în portretul lui Ghirlandaio, zugrăvit în 1488. Acest portret la prima vedere îți face impresia unui desen primitiv și schematic, ca și când pictorul nu ar fi reușit să treacă peste cele dintâi stângăcii de a zugrăvi chipul omenesc. Dar privit mai deaproape, descoperim mult simț pentru natură. Silueta profilului, care eră impusă picturii de medaille, are linii fine de lumină, ce împreună strâns fața, gâtul și îmbrăcămintea. Profilul luminos are un fond neliniștit, care contrastează cu liniștea senină a figurei. Acest fond deasemenea e influențat de școala flamandă și anume prin dulapul de perete în care sunt așezate scumpețurile și cartea de rugăciune ale doamnei. Într'un distichon scris pe o foaie albă, pictorul e entusiasmă de frumusețea modelului: *Ars utinam mores animumque effingere posses, pulcherior in terris nulla tabella foret.* E portretul Giovannei Albizzi, soția lui Lorenzo Tornabuoni.

Amorțeală. Acum în luna Mai când reinvie natura și totul reîntinerește în jur de noi, s'ar părea nepotrivit acest cuvânt și nu cred că ni-ar veni în condei, — dacă nu ni s'ar abate gândul la stările noastre politice ale zilelor din urmă. Trăim politicește în adevăr vremuri de oboseală, de amorțeală toamnă. De câteva luni s'ar părea că am intrat în sezonul mort care nu mai contenește. Par'că niciodată nu ne-a copleșit o mai strașnică sărăcie de evenimente, o apatie mai discordantă, o somnolență mai grea. Vieța politică își face cursul sub ochii noștri, ministere vin și se duc, legi se fac și se desfac, nedreptățile cresc, mulțimea tânjește în umbră... Numai din tabăra noastră nu se mai aude nimic. Nici mult laudatele adunări de popor nu se mai țin, nici cuvântări nū mai răsună, nici telegrame nu se mai dau, nici vestita noastră organizație nu mai mișcă... Tăcere pe toată linia... Chiar și gazetele, ca niște surate încuscrite o duc înainte făcându-și complimente reciproc fără nici o intenție de-a curmă făcăneala asta domoală... Unde-i „trădărea”, unde-s fulgerele domnului Aurel C. Popovici de mai alaltăieri, ce s'a ales din telegramele de aderență ale cetățenilor indignați din București? Nu mai e nimic: dulce frățietate și atmosferă de pace... Înfașurați în o adormitoare blândeță, cărmacii stau alături cu brațele încrucișate, buzele lor nu murmură nimic, ochii împăienjeniți rătăcesc departe în gol, iar barca, se leagănă în voia valului...

Cine-mi deslușește mie amorțeala asta? Cine-mi spune, dacă e oboseala somnului de după masă ori lenevirea neputinței acest hal de beatitudine generală?...

Vlaicu în străinătate. Gloria amicului nostru Vlaicu a trecut granițele țerii și merge crescând din biruință în biruință. După sborurile din Cernăuți reușite splendid, Vlaicu va sbură în ziua de 2 lunie la Lemberg, iar până atunci va participa cu aeroplanul său la expoziția de aviațiune din Viena, unde suntem siguri că va smulge admirația oamenilor pricepuți. Avem informația că cedând rugăminților manifestate din diferite părți Vlaicu va sbură în timpul verii în mai multe centre dela noi. Urăm distinsului nostru prieten noroc și isbândă în drumul din văzduh.

Cine-i „Gazeta” care moralizează? Cetitorii noștri își aduc aminte că în câteva rânduri am fost nevoiți să criticăm anumite atitudini ale „Gazetei” dela Brașov, cum a fost d. e. zăpăceala ce-a produs prin articolul în care făcea apologia „politicei transigente”, iar mai dăunăzi purtarea ireverențioasă față de d-l Dr. Miha. Obiecțiunile noastre au provocat insulte din partea „Gazetei” și injurii personale la adresa d-lui Tăslăuanu. Și insultele ce se aduceau revistei noastre în bloc, și injurăturile la adresa d-lui Tăslăuanu sunt anonime. Mărturisim că suntem într'o încurcătură văzând aceste continue atitudini moralizatoare... Fără să vrem ni se pune întrebarea: mă rog, cine e „Gazeta Transilvaniei?” Cine își ia așa aerele aceste de asprime, cine se enervează acolo și nu mai poate de binele neamului? Fiecare ziar trebuie să fie expresia

unei grupări, să pornească din chibzuința unei personalități, să aibă o răspundere, să prezinte garanții morale și intelectuale... Ei bine, cine îndrumă „Gazeta?” Cu celelalte ziare suntem în curat. La „Românul” e comitetul național prin d-l Vasile Goldiș, la „Drapelul” e solilocul domn Branisce, la Bobârnaci Haralamb Călămăr — dar cine îndrumă „Gazeta?” Ar fi bine să ni se răspundă, fiindcă noi cu d-l Silvestru Moldovan n'avem nici o supărare, d-lui Spudercu nu i-am greșit cu nimic și volumele de activitate publicistică ale domnului Vecerdea nu le cunoaștem încă, fiind probabil sub tipar. Rugăm deci „Gazeta”, ori să nu ne mai înjure, ori să binevoiască a-și ridică vâlul anonimității, ca să-i putem vedeă fața de matroană venerabilă.

Din lumea nouă. Primit azi la redacție o cartă postală din Cleveland (America de Nord.) în care fostul redactor la „Tribuna” I. I. Schiopul ne trimite salutări... Stăm muți în fața rândurilor laconice care ne vin dela un prietin dus în prăbiegie și fără să vrem ne întrebăm: Așa de strașnic de mulți suntem noi aici, încât un om harnic, un ziarist de talent n'a avut loc, a trebuit să plece la Cleveland?... Câte pagini nu s'ar putea scrie, dacă am căută să punem pe hârtie o seamă de considerații triste din câte ne vin în condei...

Mai bucuos le retăcem... Ne-aducem aminte de-un fragment dintr'un cântec de pe Olt.

Unii fură și omoară
Și tot găsesc loc în țară,
Numai eu pentr'o greșală,
Am plecat din țar' afară...

O întrebare ne adresează un preot cetitor al nostru, cerându-ne explicații asupra lămuririlor ce-am fi primit din partea d-lui V. Goldiș, directorul ziarului „Românul” din Arad în chestia cunoscutului svon penibil despre un pretins articol unguresc, atribuit d-sale, publicat într'o gazetă maghiară din Orade și reprodus în „Deșteptarea” d-lui Brote... Nu putem satisface legitima curiozitate a Sfinției Sale, fiindcă până la încheierea acestui număr al revistei, noi n'am cetit în ziarul comitetului încă nici o declarație din partea d-lui Goldiș. Probabil în scurt timp vom avea lămuririle necesare și atunci se vor spulberă legendele cari se creiază astăzi și nu pot contribui cu nimic la edificarea noastră.

Bibliografie.

- În editura „Academiei Române” au apărut:
Tudor Pamfile, *Boli și leacuri la oameni, vite și păsări*, adunate din comuna Țepu (Tecuciu). Prețul: 1 leu.
N. Iorga, *Breasla blânarilor din Botoșani*. Prețul: 50 bani.
N. Iorga, *I. Privilegiul din 1815 al Târgului-Frumos, II. Din vieța moșnenilor vieri al ținutului Săcuienilor*. Prețul: 1 leu.